

A kirakatról

Az embert ki-kiveri néha a „mehetnék“ az utcákra. Érthetetlen módon, hiszen az utcán tömeg van és tömegiszony meg minden. Ilyenkor — legyünk férfiak és valljuk be bátran — többnyire laza gondolataink vannak, s ahogy elkeveredünk a „köznép“ között — túl azon, hogy a nők karcsú finomságát, lábuk formáját, hajuk színét látva, elmélkedünk az életről, annak múlandóságáról vagy éppen multhatatlanságáról — nemigen ötlünk ki olyan gondolatokat, melyek hosszabb ideig tartanák magukat tudatunk fölsőbb rétegeiben. Megállunk a hirdetőoszlop előtt, de tulajdonképpen nem érdekel, mit hirdetnek, végignézzük a színházak és operák jegypénztárai elé kirakott hatalmas reklámokat, holott már azt is betéve tudjuk, hogy a színészről ruháján hátul hiányzik az ötven gomb egyike, valamint megtekintjük a moziműsört, akárhányszor elmegyünk előtte, pedig eszünk ágában sincs moziba menni. Szóval hasonlatosak vagyunk a „magányos sétálóhoz“, aki szintén így csavaroghatott Párizs utcáin — leszámítva persze a mozit —, s az álmodzásait nyilván otthon álmodta és írta meg, kora reggel vagy késő este, amikor még vagy már csönd volt, és nyugodtan dolgozhatott. Isteniek a korzózások, mert ilyenkor szabadok vagyunk, és mentesek sok kötelezettségünktől, mint a városi ember általában, s élvezni tudjuk az „elvegyülést“, miután úgysis annyit van az ember „kiválva“, gondolataival összezárva. Mert a délutáni korzózások legfőbb érdeme, hogy nem gondolodunk komolyan. Azazhogy...

Be kell vallanom, hogy lelki nyugalمام és munkakedvem megőrzése végett én ezeket a magányos sétákat szoktam fölhasználni néhány apró öröm megszerzésére: ilyenkor örvendek annak, ha meghallom, hogy hosszúhajú srácok az utcasarkon irodalomról vitatkoznak tisztas úrasszonyokat és urakat megbotránkoztató hangerővel és hangnemben; ilyenkor szoktam örülni, ha észreveszem, hogy a Jó Festő kiállításán zsúfolt a terem, míg a Rossz Festő kiállítását nagy ívben elkerülik a járókelők; ilyenkor szoktam örülni annak, hogy jó kollégáim jó könyvei már eltűntek a kirakatokból, és fordítva: a kevésbé jó kollégáim rossz könyvei még mindig ott porosodnak az üveg mögött egymás jól megérdemelt társaságában, dicsérve szerzőt, kiadót s közönséget egyaránt.

Apropó, kirakatok!

A kirakatok nagyon sokszor „ájtjő“ jellegűek. Úgy értem: az ember meglát valami jó dolgot, azt mondja: erre szükségem van, s

amikor bemegy az üzletbe, azt a választ kapja rendszerint, hogy az a bizonyos valami ugyan jelen pillanatban nincs, de van sok egyéb, ami ugyanolyan kítűnő, sőt, s aminek még az az előnye is megvan a másikkal szemben, hogy bő választék van belőle. Ki tudná megmondani: rosszul vagy jól jár-e ilyenkor az ember?

De hoznék itt mindjárt egy példát is — elnézést a bizarrsáért: a Dürrenmatt-kirakat előtt elhaladva, például, a köznép azonnal figyelmes lesz egy örök hatású címre: A bíró és a hóhér. A köznép erre — még nem hallott Dürrenmattról — megveszi, hazaviszi, s lehető leg-rövidebb idő alatt „megeszi“ a könyvet, majd oda van a gyönyörűségtől, hogy igazi, izgalmas, különbnél különb ravaszságokkal és lélegzet-elállító jelenetekkel teletűzdelt krimit olvashatott. Igaza van. De a do-log igazi értelme, igazi szépsége ezután következik: mert amikor a jámbor olvasó ezek után meglátja egy színházi plakáton A bíró és a hóhér szerzőjének a nevét, hanyatt-homlok rohan jegyet szerezni, sőt magával viszi szomszédját, sógorát, keresztanyja öccsét, illetve annak feleségét, és így tovább. Mikor aztán kézben a jegy, s az egész család ott ül a nézőtéren, akkor felgördül a függöny, és a jó színészek el-játsszák a Fizikusokat, a Nagy Romulust vagy Az öreg hölgy látogatá-sát. Így mindenki jól járt, akár a mesében, s a rossz sem nyeri el büntetését, mert semmi rossz nincs ebben az egész játékban. Az „át-ejtő-akció“ bevált, a közönség jobb árut kapott, mint amire alkudott, s ezután már nyugodtak lehetünk: hű marad Dürrenmatthoz. Vagy azért, mert megszerette a Fizikusokat is, vagy azért, mert a lelke mélyén reméli, hogy a következő dráma azért mégiscsak olyan lesz, mint A bíró és a hóhér.

Erről volna tehát röviden szó: a kirakatnak erről a funkciójáról, melyet, sajnos, szinte teljesen figyelmen kívül hagyunk, valahányszor művészeti életünk problémáiról töprenkedünk.

Kevés például a tárlatlátogatónk, mert az átlagműveltségű állampolgár nem érti a modern képzőművészetet, s ráadásul a kiállítások reklamározása sem keltheti benne azt az érzést: talán most fogom érteni, ha bemegyek. Legtöbbször ugyanis azon múlik az első lépés megtevése vagy meg-nem-tevése, hogy hiányzik a „bíró és a hóhér“ közbevetett szerepe. A tárlatok nem vonzzák a közönséget, mert nem is próbálják kezdeményezni a fentebbi játékot. Holott napnál világosabb — a művészetben dolgozók előtt is —, hogy konvenciók között élünk, s legyünk őszinték: szeretjük is a konvenciókat. Nem volna hát kár kialakítani itt is valamilyen, a fentebbihez hasonló játékot, mely kedvet csinálna a közönségnek ahhoz, hogy átlépje végre és minden alkalommal a tárlatok küszöbét. (Nyilván nem arra gondolok, hogy a kirakatokba csaléteknek giccses tájképeket, aktszobrokat meg kövér fenekű szárnyas angyalkákat tegyünk, míg bent ultramodern festmények lógnak a falon — ámbátor az ötlet nem is olyan rossz, mint amennyire „vadnak“ tűnhetik első látásra.) És itt nemcsak a tárlatokról van szó, de szó van a színházi előadásokról s a koncertekről is. Mert az az érzésem: sem a színház, sem a filharmónia nem panaszkodik amiatt, hogy képtelen befogadni a nagyszámú közönséget, aki örül meg a modern művészetért. A színházban szinte egymást érik az igazán jó darabok „kis szériái“ (sokszor csak a bérletesek kvittelik le kötelessé-

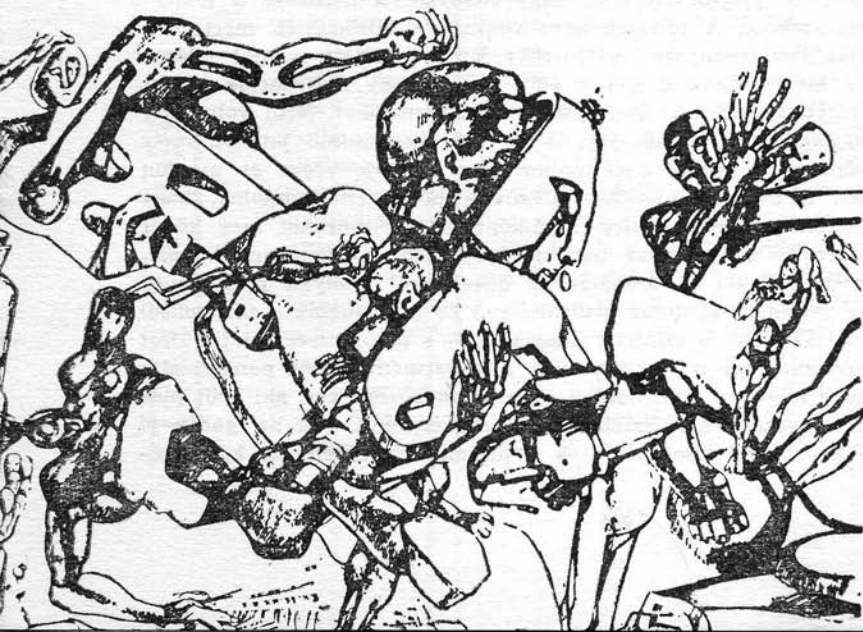
güket), s a filharmónia is rendszerint akkor tömeghatású, amikor vendégművészeket s főleg külföldi muzsikuskokat, karmestereket léptet föl.

S hogy mennyire igazam van, mennyire jogos az ilyen kirakatigény fölvetése, azt a Rádió, a Kolozsvári Állami Magyar Színház és az Utunk közös tavasz eleji műsorának szokatlanul nagy sikerével és visszhangjával igazolnám. Kevés ennél jobb és hasznosabb vállalkozásunk volt az utóbbi időben. A három „cég” összefogásának ugyanis — túl a sikeren — felbecsülhetetlen haszna volt: közönséget szerzett a hazai irodalomnak ebben a meglehetősen közönségszűk korban. S csupán annyira volt szükség, hogy megfelelő keretet találjanak az irodalom propagálására, illetve a közönség „behúzására”. A musical-részletekkel, táncokkal, kuplészövegekkel megtűzdelt műsor pedig jó lehetőségnek bizonyult arra, hogy a közönség közvetlen kapcsolatba kerülhessen az élő irodalommal s az írókkal magukkal is. Meggyőződésem, hogy egy ilyen jellegű előadás-sorozat — ha folytonos — egymaga több hívet képes szerezni az irodalomnak, mint ötven népszerűsítő tanfolyam.

Azt hiszem, nem túlzok: ha van művészeti életünknek olyan területe, itt és most, ahol ütni kéne a vasat, akkor ez a terület az. Különbözőben lassan behozhatatlanná válik az alkotó—fogyasztó távolság, s abból még a mi modern, huszadik századi és introvertált és intellektuális és absztrakt és abszurd művészetünknek sem származik semmi haszna. Mert, ha jól tudom: nemigen volt és van olyan valóban jelentős művészet, melynek legalább minimális létszámú szenvedélyes közönsége ne lett volna.

Kár volna kihagyni a helyzeteket, különösen most, amikor leginkább kirakat kérdése az egész.

Király László



Ernő Nyéizvesztői
rajza



Simon Magda műveiben továbbélő írói magatartását, valóság-szemléletét maguk az alakuló események fogják megmutatni. Keserű pazarlás, gondolati renyhesség lenne, ha ez a szunnyadó és a hallállal látszólag elparentált érték nem találna a jelenleginél sokkal komolyabb visszhangra.

Olyan korban érett íróvá, mikor drámai események rázták meg a világot, mikor az egyhangú, mindennapi élet hihetetlenül bo-

nyolult latens erőtérré változott, mikor nem volt sem idő, sem ideg arra, hogy a szokványos értelemben vett esztétikum má érnék a dolgok, a személyes és kollektív sorsok. A valóságot kellett felkutatni, a valóság pulzusát kellett kitapogatni.

Itt, az esztétikum határain találtak azok, akik számára az irodalom sokkal több volt művészi játéknál, akik tudták: a változtatás szent elszántságának kell új, forradalmi esztétikát teremtenie. A változás akarása vezette Simon Magdát a tanyasi cselédek közé. A változás hiánya, nem-léte: ez a cselédsors. A változás akarása, vallása, követelése: a forradalmár íróé. Ennek az írói magatartásnak természetes megnyilatkozása a *riport*. Célzatos megszólaltatása azoknak, akiknek sorsa egyértelműen cáfolja azt a rendet, amely ezeket a sorsokat alakította. Hogy a riport társadalmi-irodalmi értékű-e vagy sem, az főleg a cáfolat emberi hitelességétől függ. Simon Magda 1936-os szalárdi riportja statisztikák tucatjait felvonultató monográfiáknál megrázóbb, mert egyszerű és emberi hangon vádol.

Ez a vád az alapja Simon Magda kommunista hitvallásának. Ez a máig aktuális és leglényegesebb momentum Simon Magda írói magatartásában: mert visszalök, újra és újra odaparancsol a valóságos emberi sorsok alakulásához. Ez a valóságsszellem, ez a valóságfelfogás az egyedül hiteles írói opció ma is. Simon Magda felszabadulás utáni tevékenysége éppen arról nyújt képet, miként lehet ma förtelenül vállalni azt a kommunista meggyőződést, amely a háború előtt a leghaladóbb írókat fűtötte. És ezzel egybehangzóan annak tudatosítására készlet, hogy az irodalomban ma is mércévé lehet és kell tenni azt a forradalmi esztétikát, amely összefüggő társadalomképet, aktív állásfoglalást és nem utolsósorban emberi hitelességet kér számon az íróktól. Az idő ma is lappangó eseményektől terhes, a riport ma is korműfaj és korparancs.

E. M. Forster

Aspecte ale romanului

A szerző neve szélesebb körben inkább mint regényíróé és elbeszélőé ismert, pedig számottevő esszék és irodalomelméleti tanulmányok sora is fűződik hozzá. Most román fordításban megjelenő esszéje a regényről még 1927-ből való, s bár a műfaj újabkori történetében azóta jelentős fejezetek íródtak, újabb kiadásainak sora bizonyítja, hogy máig sem veszített jelentőségéből. A könyv fejezetei mindig új és új szempontú megközelítést teszik lehetővé a máig is legtöbb kérdést felvető műfajnak, s e változó hozzáállásokon (a mese, a hősteremtés, a bonyodalom, a képelet, a prófécia, a sémák és a ritmus problémáin) keresztül formálódik ki előttünk a szerző-látottá összkép: az az örökké élő organizmus, amelyben maga a jönevű prózator is feltétel nélkül hisz. (Editura pentru literatură universală, 1968.)

Adrian Marino

Introducere în critica literară

Az utóbbi években számos kritikai, irodalomelméleti és esztétikai tanulmányával s Macedonskiról írott könyvével feltűnt szerző ebben a művében az irodalomkritika problematikájának összefoglalására és rendszerezésére vállalkozik. Előszavában megvallja, hogy az indítást az 1966–67-es évek heves kritikai vitái és elméleti-terminológiai zűrzavarai adták számára, s éppen erre való tekintettel nem esszé, hanem szándékolt precizitási tanulmányt nyújt. Ezzel az igényvel — a román kritika gazdag hagyományaira s imponáló nemzetközi kritikai tájékozódásra támaszkodva —

téka

néz szembe olyan kérdésekkel, mint az irodalmi mű struktúrája, a kritika objektivitása, az esztétikai élmény racionalizálása. A könyv, mely nemrég az írószövetség 1968. évi kritikai díját is elnyerte, fontos szerepet játszik hazai kritikánk problémáinak elvi tisztázásában. (Editura pentru literatură, 1968.)

Galgóczi Erzsébet

Fiú a kastélyból

Az írónt a mai magyar falu merész, valóságú ábrázolójaként ismertük meg előző kötetéből. Új könyvéről ezt mondja: „... állandóan arra törekszem, hogy minél nagyobb birodalmat meghódítsak művészetem számára ebből a világból, amelyben élek, és önmagamról...“ A kötet novelláinak egy része a járt utat folytatja, de a falun kívüli, Galgóczi számára újabb területekről is hiteles, elgondolkasztó tudósításokat kapunk (A főügyész felesége). A mai embert és problémáit kutatja, s tárja elénk, mondhatni darabosan, férfias keménységgel, magas erkölcsi és esztétikai igényvel. (Szépirodalmi Könyvkiadó, 1968.)

Maróti Lajos

A kolostor

A negyvenes évek végén húszgondolkodó fiatalember öltözik szerzetes-ruhába, hogy teológiai tanulmányait elvégzése után a „tisztá szerzetesi életre“ kötelezzék el magukat. Már az első év erős megpróbáltatásnak teszi ki őket; megszűnnek a rendek, dönteni kell: elmenni vagy vállalni a közös sorsot. És maradnak. Végül a rend is megmarad, a húsz közül mégis csak kettőből lesz szerzetes. A józan ész, az igazi tisztaság

„Ma sem tudnám másképp látni az embereket, mint történelmi meghatározottságukban. Cselekvésük, irányuk, mondhatni életműfajuk korukban leli legfőbb magyarázatát. Nem lehet ezt eléggé feltérképezni, ha az ember olyan korban él, amikor világok fordulása zajlik“ — írta Simon Magda nem sokkal halála előtt a nagyváradi *Fáklyában* (1968. október 20). Ennek a történelmi meghatározottságtudatnak a szellemében végezte el a nagy szembesítést 1936 és 1954 között. Ezt tartalmazza az 1968-ban újrakiadott *Tanyai lelkek* című riportkönyve, egyike azon kevés kísérleteknek, amelyek a mai életünket is alapvetően meghatározó „világfordulást“ és annak következményeit szociológiaiailag és emberileg egyaránt hitelesen próbálják megközelíteni. Az eredmény távolról sem teljes értékű, de problematikuságával együtt figyelemre méltó kísérlet, amit folytatni kell, amit tovább kell vinni.

Most, amikor egyre több alkotó számára válik szubjektív kényszerrel az eltelt 25 év eseményeivel való szembesítés, jó lesz figyelembe venni Simon Magda példáját. Korunkat nem lehet pusztán az értelmiségi létdimenzióján belül maradvá megérteni. Simon Magda, ezt felismerve, vállalta a tényekkel való reális szembesítés felelősségét, még akkor is, ha emiatt az esztétikum határait kényszerült.

De nem hiszem, hogy értelmiségi — vagy ha úgy tetszik: szépírói — státusát ezzel feladta volna. Csak komolyan vette az író társadalmi felelősségét.

Molnár Gusztáv

A novellista dramaturgiája

Kényes és nehéz kérdés megoldására vállalkozna az irodalomtörténész, ha ítéletet — akár kedvezőt, akár elmarasztalót — akarna nyilvánítani a Tamási Áron színpadi művei körül kialakult vitában, amely 1935-től indult el, amikor is Márkus László az Új Thália kísérleti színpadán megszólaltatta az *Énekes madarat*.* Az időnként el-elszunnyadó, majd annál élénkebben felparázló vita még nem zárult le, de már sejteni engedi a végkonklúziót: a nagy novellaíró színpadon is bebizonyította igazát.

Aki valami keveset is foglalkozott Tamási dramaturgiájával, méltán jegyezhetné meg ellenérvként: bizonyosan jó fró volt — de a színdarabjai? Figyeljük csak meg a két világháború közti előadásokat. A színház legbiztosabb, bár sokak által vitatott mércéje — a siker. Hol áll Tamási a színpadi sikertől?

Ez igaz: a „székely Homérosz“ — ahogyan Németh László nevezte — a novella mestere, a sikeres Ábel-trilógia szerzője azokban az időkben sohasem kapta meg színpadi munkáiért azt az elismerést, amelyet megérdemelt volna.

* Az *Énekes madár* újabb — marosvásárhelyi, kolozsvári és sepsiszentgyörgyi — bemutatói után a műnyomatásban is újra megjelent a bukaresti Irodalmi Könyvkiadó dráma-sorozatában.

De túlzás kudarcról beszélni. Ime hogyan vélekedtek a kortársak az író első színpadi műveiről: a darab nyelvezete olyan — jellemzi Kovács László a *Tündöklő Jeromost* —, mint Kodály és Bartók muzsikája. Kós Károly elismeréssel ír az *Énekes madár*-ról: a darab „szinte szokványosan rúg fel minden drámai szabványt és receptet, és mégis — él”.

Mindezek ellenére a színművek csupán megmészálólatok, majd évekig hallgattak. Bár egyes színházi emberek, irodalmárok és barátok elismeréssel írtak és beszéltek Tamásiról, mégis a közönség értetlenül és idegenkedve fogadta az író bemutatva új világot.

Igen, nyugodtan beszélhetünk új világról: a két világháború közötti dramaturgia már kezdett porossá válni. Sokan felismerték ezt aényt, s keresték is a megváltás útját. Pedig ő tartalmilag és formailag egyaránt meghozta az újat: színpadra vitte a szerelmet — a maga egyszerű, tiszta és mégis fennkölt formájában; a züllött politikust — meseköntösbe bújtatva ugyan, de mégis elég realisan ahhoz, hogy fel lehessen ismerni; megénekelte az „élni előlről kezdeni tudó ember heroizmusát”.

Joggal merül fel a kérdés: ennyi írói erény hogyan találhatott értetlenségre? A válasz meglehetősen egyszerű: amellett, hogy az újat a művészetben az emberek mindig idegenkedve fogadják, gondolkunk csak Illés Endre bírálataira a korabeli előadásokról: a színészek úgy beszéltek, mintha lajbijukat gombolták volna ki — írja a *Tündöklő Jeromos*-ról. A *Vitéz lélek* tolmácsolásakor a színház ugyanabba a hibába esett, mint a *Tündöklő Jeromos* esetében: a játék nem volt olyan játékos, olyan égő, olyan hajlékony, olyan mesés, mint a darab. Az előadás és a darab stílusa közti ellentét már elég ahhoz, hogy a függöny legördülte után az emberek vállukat vonogassák: mi volt ez? A divatos népszínműveknek tapsoló közönség nem értette vagy nem akarta megérteni Tamásit.

A novelláiró dramaturgiájához a kulcsot maguk a novellák adják. Drámai feszültséggel telített elbeszéléseinek termékeny talajából fakadnak legsikerültebb darabjainak alapötletei. A *Himnusz egy számmal* című írásából születik meg a *Vitéz lélek*, és a *Legényfa kivirágzik*-ban már megjelenik a kedves, szereimes falusi legény, Móka. Az ő Magdó iránt érzett szerelmének szinte földöntúlvá nővő bemutatása adja az *Énekes madár* hangjának tisztaságát, ezüstös csengését.

Novelláinak hősei székelyek: a népéhez haláláig hú maradó költő „e kis magyar törzs életében fedezte fel az egyetemes emberit”. Színdarabjainak hősei is székelyek. Milyen mély szeretettel alkotja meg Ördögölő Józsiás meszeszerű figuráját! A cselekmény színhelye Tündérhon. A néző mégis Farkaslakát, az író szemében tündéri világgá emelkedett székely falut látja, és mosolyog az öreg mesekirály ízes, paraszti szitkozódásain.

„A színpad felé nem a becsvágy hajtott” — vallja az író utolsó könyvében, a *Vadrózsa* ágában, „inkább akartam a színpadon is a székelység emberi követe lenni”. Az eredmény azonban több, mint a szándék; az író túllendült önmagán; az *Énekes*

keresése s nem találása a többieket kilépésre bírja, vagy magatartásuk miatt elküldik őket a rendből. Kint, a világi világban is az eszméket keresik, s ki-ki a maga alkatainak, küzdeni tudásának megfelelően találja vagy nem találja meg helyét a társadalomban. Emberei magatartásból kitűnő lelkét kapunk a tehetséges fiatal író, költő és esszéista (alapfogalmozása szerint fizikus) Maróti Lajos legújabb könyvében. (Szépirodalmi Könyvkiadó, 1968.)

Robert Escarpit

Nyílt levél Istenhez

A rendkívül sokoldalú és páratlanul szellemes szerző — amint a cím is jelzi — nyílt levéllel, pontosabban levelekkel fordul Istenhez. Társadalmi, politikai és filozófiai gondolatokat boncolgat, s a történelem több csapását kéri számon a „Mindenhatótól”. S ezen túl az emberi tudat ködösítését is: „Tudatában van-e annak, hogy milyen traumákkal terhelte meg a mi tudatalattinkat az Ön atyai mindenhatóság utáni vágya...?” Escarpit könyvét nyugodtan nevezhetjük a legolvasmányosabb ateista bibliának. (Európa, 1969.)

Georges Perec

Az alvó ember

Perec „alvó embere” a modern ember „békesség-hiányát” jelképezi. „Ez a hiány határozza meg Perec hősének életérzését és életformáját is” — írja utószavában Réz Pál. Egy modern francia Oblomovot vélünk felfedezni az „alvó em-

téka

berben". A főhős egyetlen évei közepén egyszerre eldob magától mindent, mindenkit. Tétlenségében kezdetben tiltakozást vélünk felfedezni, ám csakhamar rá kell ébrednünk, hogy az ellenkezésnek ilyen formája értelmetlen. (Európa, 1969.)

Lev Ginzburg

Mélység

Megrázó dokumentum-regény vagy ami ennél több: igaz dokumentum a regényíró eszközeivel. A krasznodari perben 1963 őszén elítéltek kilenc orosz fasisztát, akik az SS Különleges Osztályában vállalták a lakosság elleni gyilkosságok szervezését és végrehajtását. Ginzburg végigkísérte a fasisztákat letartóztatásuktól az ítélkezésig. Részt vett a nyomozásban, jelen volt a kihallgatásokon, áttanulmányozta az egész anyagot, s ott volt a bírósági tárgyalásokon is. Könyvében megdöbbentő kép alakul ki a háború kiváltotta embertelenségről, s a kegyetlenségek tárháza tárul az olvasó elé. (Magvető, 1968.)

Harper Lee

Ne bántsátok a feketerigót

A fiatal amerikai író első (s 1961-ben Pulitzer-díjjal kitüntetett) regénye két okból is figyelemre méltó. Az egyik az író becsületes polgári-humanista állásfoglalása, amely egy nemi erőszakkal ártatlanul megvádolt néger védelmét ellátó déli ügyvéd példamutató bátorságában jut kifejezésre. A másik az a kétségtelen tehetség, amivel a két világháború közötti korszak amerikai vidéki városának élete a regény lapjain megéleveníedik. (Irodalmi Könyvkiadó, 1969.)

madárban nemcsak a székelység emberi követévé vált, hanem az örök emberi érzés fákiyahordozójává is: a Szerelémé.

Kömény Mókát játszottam az *Enekes madár* marosvásárhelyi bemutatóján. Idő kellett, míg noveláin és regényein keresztül megismertem nemcsak az író, hanem a népet, az embereket, akiket a színpadon bemutatott. Egy színész számára — a megvalósítás szempontjából — talán a legnehezebb és leghálátlanabb a „hösszerelmes” életreklése. Egy alapmotívumot végigvezetni három felvonáson át, anélkül, hogy unalmassá, irreálissá válják, nem könnyű feladat, Tamási szerelmei viszont nem csupán líraian, romantikus felhőjáróként éreznek és szeretnek. Nemcsak Bakk Lukács és Préda Máté szellemes replikáin nevet a néző: derűsen szemléli Mókája szerelmes — de mókásan az. A moka és a szerelem ötvözetének, arányos keverésének színpadra vitele — anélkül, hogy egyik vagy másik irányban elcsúszna — nehéz feladat a szereplőnek. Tamási tehát nemcsak a közönségnek, hanem a színésznek is újat hozott: mókázni, nevetetni és meggondolkoztatni, mesevilágok szépségét bemutatni — ezt igénylik színművei.

Egy színdarab az író alkotásai közül — hosszú „senyvedés” után — felröppent már. Remélni szeretném, hogy a többi is bontogatja szárnyát.

Jancsó Miklós

